

LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ GYVENTOJŲ NUOMONĖS APIE MAISTO PRODUKTŲ ŽENKLINIMĄ TYRIMAS

Indrė Chmieliauskaitė¹, Roma Bartkevičiūtė^{1,2}, Rimantas Stukas¹, Albertas Barzda², Svetlana Kornyšova²

¹ Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas

² Valstybinis aplinkos sveikatos centras

Santrauka

Darbo tikslas – ištirti ir įvertinti Lietuvos suaugusiųjų gyventojų nuomonę apie maisto produktų ženklimą.

Tyrimo objektas ir metodai. 2007 m. balandžio–birželio mėn. Respublikinis mitybos centras (nuo 2008 m. spalio 1 d. – Valstybinis aplinkos sveikatos centras) vykdė Lietuvos suaugusiųjų gyventojų faktinės mitybos, mitybos ir gyvenamosios aplinkos informuotumo apie maisto produktų ženklimą ir ženklavimo informacijos poreikius bei jų sąsajas su mityba tyrimą, kuriam atsitiktinę 3 000 Lietuvos 18–65 m. amžiaus gyventojų imtį, reprezentuojančią visas Lietuvos apskritis, proporcingai gyventojų skaičiui kiekvienoje apskrityje, sudarė Gyventojų registro tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Atsako dažnis – 80,6 proc. Tyrimui naudoto standartinio klausimyno vieną dalį sudarė klausimai apie tiriamųjų amžių, lytį, išsilavinimą, mitybos, fizinio aktyvumo ir kitus gyvenamosios aplinkos ypatumus, o kitą dalį – originalus klausimynas, kuriame buvo pateikti klausimai apie informuotumą apie maisto produktų ženklimą, ženklavimo informacijos poreikius ir tokios informacijos naudojimą. Šiame straipsnyje aptariami tik tyrimo duomenys apie Lietuvos suaugusiųjų gyventojų nuomonę apie maisto produktų ženklimą.

Statistinė duomenų analizė atlikta panaudojant SPSS statistinį paketą (12.0 versija) ir kompiuterinę programą „Epi Info 5.01“. Kokybinių požymių statistinis ryšys vertintas remiantis chi kvadrato (χ^2) kriterijumi, apskaičiuotas šio kriterijaus laisvės laipsnių skaičius (df). Duomenų skirtumas laikomas statistiškai reikšmingu, kai $p < 0,05$.

Rezultatai. Tyrimo metu nustatyta, kad respondentai, kaip labiausiai maisto produktų pasirinkimą veikiančią ženklavimo informaciją, nurodė maisto produktų tinkamumo vartoti terminą. Tik kas ketvirtas respondentas (25,7 proc.) nurodė, kad visada aiškiai perskaito maisto produktų etiketėse pateikiamą informaciją. Pagrindinės priežastys, trukdančios suprasti maisto produktų ženklavimo informaciją – neaiškių sutrumpinimų ir sudėtingų terminų vartojimas. Dauguma (75,3 proc.) apklaustųjų pageidauja, kad būtų pagerintas maisto produktų etiketėse pateiktas informavimas. Daugiau kaip pusė jų (56,6 proc.) mano, kad to būtų galima pasiekti nustačius minimalų šrifto dydį. 58,4 proc. respondentų pageidauja, kad ženklinant maisto produktus etiketėse būtų nurodyta informacija apie maisto produktų maistingumą. Daugiau moterys nei vyrai, aukštesnį išsilavinimą nei žemesnį įgiję respondentai domisi informacija apie maisto produktų maistingumą ir pageidauja, kad ji būtų visada nurodoma ženklinant maisto produktus.

Raktažodžiai: maisto produktų ženklimas, ženklavimo informacija, maistingumas, suaugusieji gyventojai.

IVADAS

Visuomenės susidomėjimas maisto, mitybos ir sveikatos sąsajomis nuolat auga. Todėl neatsitiktinai 2007 m. priimtoje Europos Komisijos baltojoje knygoje dėl Europos strategijos su mityba, atsvariu ir nutukimu susijusioms sveikatos problemoms spręsti pabrėžiama, kad maisto produktų vartotojams reikia sudaryti sąlygas susipažinti su aiškia, nuoseklia ir įrodymais pagrįsta informacija [1]. Šiuo metu Europoje visuotinai pripažįstama, kad maisto ženklimas gali būti veiksminga informacijos teikimo priemonė, kuria sudaroma galimybė gyventojams

rinktis sveikesnius, jų mitybos poreikius atitinkančius produktus. Pagrindinis maisto produktų ženklavimo tikslas – apsaugoti vartotojų sveikatą ir pateikti išsamią ir teisingą informaciją apie maisto produktus [2]. Pagrindinių mitybos principų žinojimas ir tinkama maisto produktų ženklavimo informacija labai palengvintų vartotojo galimybes sveikiau maitintis. Pastaruoju metu atliktų užsienio mokslininkų tyrimų duomenimis [3, 4, 5], dauguma vartotojų mano, kad ženklinant maisto produktus pateikiama informacija yra neaiški, nesuprantama, dažnai ji yra neįskaitoma. Lietuvos Respublikos rinkai tiekiamų maisto produktų ženklimą reglamentuoja Lietuvos higienos norma HN 119:2002 „Maisto produktų ženklimas“ [6], kurioje įteisinamos Europos Sąjungos direktyvų, nustatančių bendruosius maisto produktų ženklavimo ir maistingumo ženklavimo reikalavimus, nuostatos. Europos Sąjungos direktyvose nustatyti

Adresas susirašinėti: Indrė Chmieliauskaitė,
Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto
Visuomenės sveikatos institutas.
M. K. Čiurlonio g. 21, 03101 Vilnius.
El. p. indre.chmieliauskaite@sam.lt

reikalavimai vieningai taikomi visose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Europos Komisija skatina atlikti tyrimus apie gyventojų informuotumą apie maisto produktų ženklumą bei ženklavimo informacijos poreikius ir jų sąsajas su mityba, siekdamas nustatyti, kaip reikėtų tobulinti maisto produktų ženklumą reglamentuojančius teisės aktus, kad jie labiau atitiktų gyventojų lūkesčius ir įgalintų juos sveikiau maitintis.

Šio darbo **tikslas** – ištirti ir įvertinti Lietuvos suaugusiųjų gyventojų nuomonę apie maisto produktų ženklumą.

TYRIMO OBJEKTAS IR METODAI

2007 m. balandžio–birželio mėn. Respublikinis mitybos centras (nuo 2008 m. spalio 1 d. – Valskybinis aplinkos sveikatos centras) vykdė Lietuvos suaugusiųjų gyventojų faktinės mitybos, mitybos ir gyvenamosios įpročių, informuotumo apie maisto produktų ženklumą ir ženklavimo informacijos poreikius bei jų sąsajas su mityba tyrimą, kuriam atsitiktinę 3 000 Lietuvos 18–65 m. amžiaus gyventojų imtį, reprezentuojančią visas Lietuvos apskritys, proporcingai gyventojų skaičiui kiekvienoje apskrityje sudarė Gyventojų registro tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Buvo išplatinta 3 000 anketų, gauta 2 418 teisingai užpildytų anketų (atsako dažnis – 80,6 proc.). Atsakiusieji pagal amžių, lytį, tautinę struktūrą, apskričių gyventojų skaičiaus struktūrą, miesto ir kaimo gyventojų santykį nesiskyrė nuo Lietuvos suaugusiųjų žmonių populiacijos.

Tyrimui naudoto standartinio klausimyno vieną dalį sudarė klausimai apie tiriamųjų amžių, lytį, išsilavinimą, mitybos, fizinio aktyvumo ir kitus gyvenamosios įpročius, o kitą dalį – originalus klausimynas, kuriame buvo pateikti klausimai apie informuotumą apie maisto produktų ženklumą, ženklavimo informacijos poreikius ir tokios informacijos naudojimą. Šiame straipsnyje aptariami tik tyrimo duomenys apie Lietuvos suaugusiųjų gyventojų nuomonę apie maisto produktų ženklumą. Pastarosios klausimyno dalies klausimų formuluočių stabilumui patikrinti buvo atliktas bandomasis tyrimas, kurio metu buvo dvi 56 tų pačių tiriamųjų anketinės apklausos. Laikotarpis tarp abiejų apklausų – 15 dienų. Gautas Kappa koeficientas buvo nuo 0,31 iki 0,71. Klausimų, kurie pagal Kappa koeficientą buvo įvertinti mažiau kaip 0,40, buvo pateikta tikslesnė formulė.

Statistinė duomenų analizė atlikta panaudojant SPSS statistinį paketą (12.0 versija) ir kompiuterinę

1 lentelė. Respondentų atsakymų pasiskirstymas (proc.) apie maisto produktų pasirinkimui įtakos turinčių ženklavimo informaciją priklausomai nuo lyties

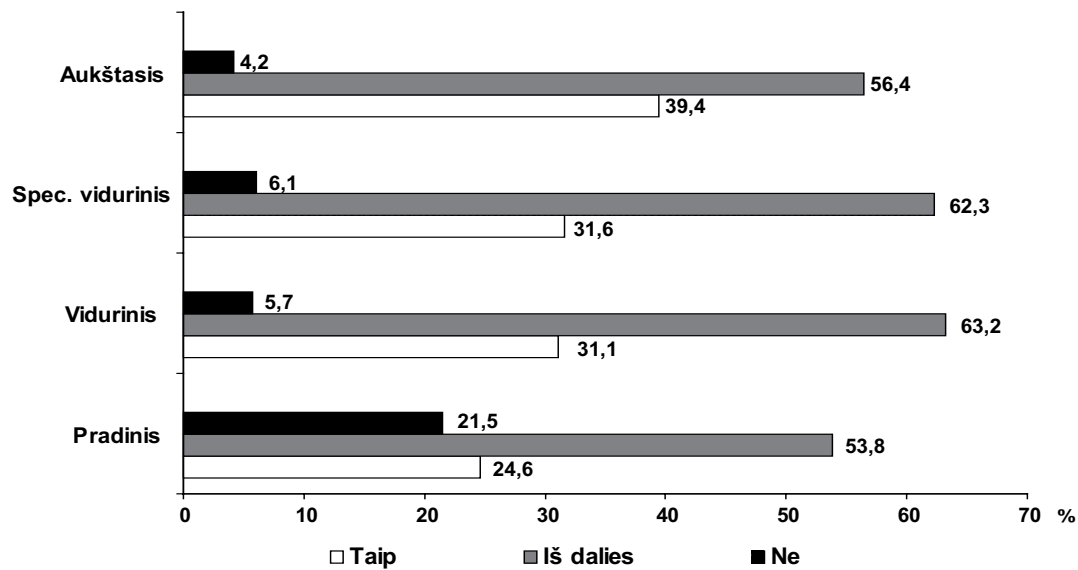
Ženklavimo informacijos rodmenys	Vyrai	Moterys	p
Tinkamumo vartoti terminas	33,0	32,7	> 0,05
Sudedamųjų dalių sąrašas	5,5	8,8	< 0,001
Kilmės šalis	16,1	15,1	> 0,05
Riebalų kiekis	1,9	3,2	< 0,05
Angliavandenių kiekis	0,4	0,8	> 0,05
Baltymų kiekis	0,5	0,5	> 0,05
Skaidulinių medžiagų kiekis	0,3	0,4	> 0,05
Energinė vertė	3,0	4,5	< 0,05
Maisto priedai	4,6	5,3	> 0,05
Alkoholio kiekis	0,9	0,2	< 0,001
Produkto kiekis	9,8	7,4	< 0,05
Kaina	23,8	20,6	< 0,05
Kita	0,2	0,5	> 0,05

programą „Epi Info 5.01“. Kokybinių požymių statistinis ryšys vertintas remiantis chi kvadrato (χ^2) kriterijumi ir apskaičiuotas šio kriterijaus laisvės laipsnių skaičius (df). Duomenų skirtumas laikomas statistiškai reikšmingu, kai $p < 0,05$.

REZULTATAI

Nustatyta, kad respondentai kaip labiausiai maisto produktų pasirinkimą veikiančią ženklavimo informaciją nurodė maisto produktų tinkamumo vartoti terminą. Respondentų pateiktų atsakymų struktūroje šis ženklavimo informacijos rodmuo sudarė didžiausią dalį – 32,8 proc., o maisto produktų kaina ir kilmės šalis – atitinkamai 21,9 proc. ir 15,5 proc.

Lyginant gautų atsakymų struktūrą pagal respondentų lytį nustatyta, kad moterys statistiškai reikšmingai dažniau nei vyrai kaip maisto produktų pasirinkimą veikiančią informaciją nurodė maisto produktų sudedamųjų dalių sąrašą, kainą, energinę vertę, riebalų kiekį, o vyrai statistiškai reikšmingai dažniau nei moterys nurodė, kad jų maisto produktų pasirinkimą veikia informacija apie alkoholio kiekį produkte (1 lentelė).

$$\chi^2 = 4,435, df = 6, p < 0,05$$

1 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, ar maisto produktų etiketėse pateikiama informacija yra suprantama, pasiskirstymas (proc.) pagal išsilavinimą

Pradinį ir vidurinį išsilavinimą įgijusių respondentų apie labiausiai jų maisto produktų pasirinkimą veikiančią ženklavimo informaciją pateiktų atsakymų struktūra buvo panaši. Lyginant vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą įgijusių respondentų atsakymų apie jų maisto produktų pasirinkimą veikiančią informaciją struktūrą nustatyta, kad aukštojo išsilavinimo respondentai dažniau nei vidurinį išsilavinimą įgiję tirtieji asmenys nurodė, kad jų maisto produktų pasirinkimą veikia informacija apie maisto produktų sudedamųjų dalių sąrašą ($p < 0,05$), energinę vertę ($p < 0,05$), maisto priedus ($p < 0,05$), o vidurinio išsilavinimo asmenys dažniau nei aukštojo išsilavinimo respondentai nurodė, kad jų maisto produktų pasirinkimą veikia informacija apie produkto kiekį ($p < 0,05$) ir kainą ($p < 0,05$).

Tik kas trečias respondentas (33,2 proc.) nurodė, kad supranta maisto produktų etiketėse pateikiamą informaciją. Aukštąjį išsilavinimą įgijusių apklaustų asmenų, kurie nurodė, kad maisto produktų etiketėse pateikiama informacija jiems yra suprantama, buvo daugiau nei vidurinį išsilavinimą įgijusių respondentų ($p < 0,05$) (1 pav.). Trys penktadaliai apklaustųjų (60,8 proc.) pažymėjo, kad maisto produktų etiketėse nurodomą informaciją supranta tik iš dalies. Tokį atsakymą pateikusių moterų (62,1 proc.) ir vyrų (59 proc.) dalis buvo panaši ($p > 0,05$). Pagrindinės priežastys, trukdančios suprasti ženklinant maisto produktus pateikiamą informaciją, – neaiškių sutrumpinimų ir

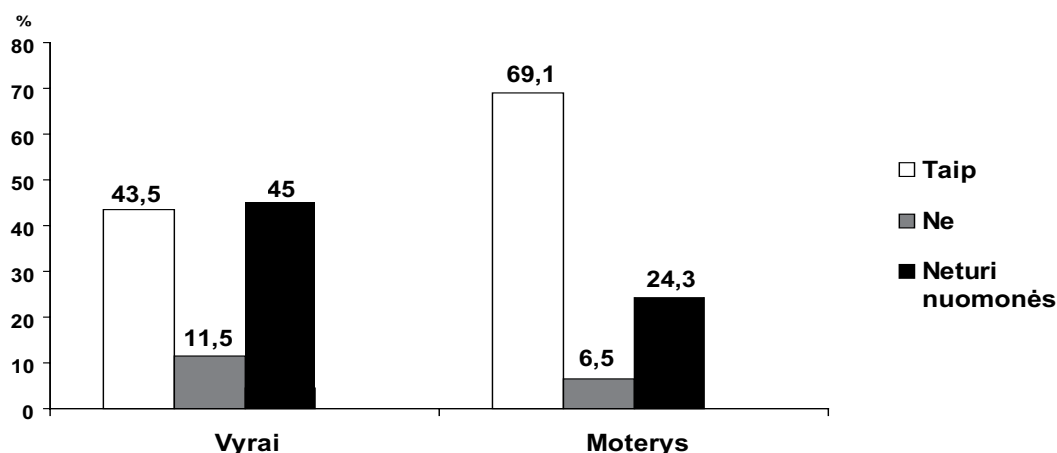
sudėtingų terminų vartojimas. Šias priežastis nurodė atitinkamai 53,7 proc. ir 44,3 proc. respondentų.

Tik kas ketvirtas respondentas (25,7 proc.) nurodė, kad visada aiškiai perskaito maisto produktų etiketėse pateikiamą informaciją. Šitai atsakiusių moterų (28,4 proc.) buvo daugiau nei vyrų (22,0 proc.) ($p < 0,001$). Aukštąjį išsilavinimą įgijusių respondentų (31,9 proc.), kurie nurodė, kad visada aiškiai perskaito ženklavimo informaciją, buvo daugiau nei vidurinio išsilavinimo respondentų (24,2 proc.) ($p < 0,05$).

Dauguma (75,3 proc.) respondentų pageidautų, kad maisto produktų etikečių įskaitomumas būtų geresnis. 56,6 proc. respondentų mano, kad to būtų galima pasiekti nustačius minimalų šrifto dydį, o ketvirtadalis (24,9 proc.) – nustačius šrifto ir fono spalvų kontrastą. 16,8 proc. tirtų asmenų mano, kad reklaminė produktų informacija turėtų būti pateikta atskirai ar kitoje pakuotės vietoje.

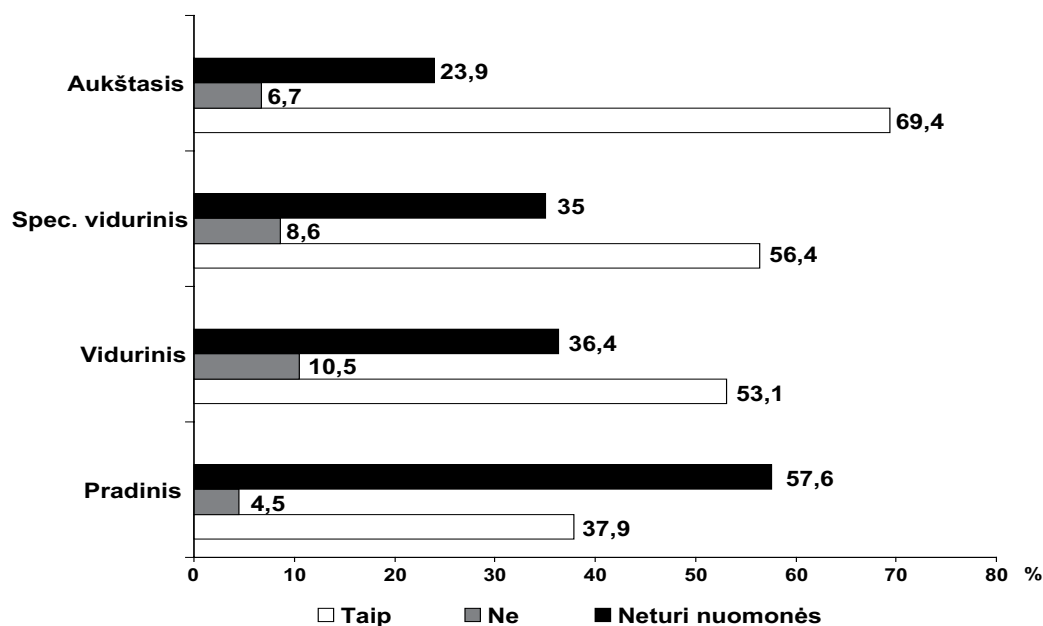
Daugiau nei pusė (58,4 proc.) apklaustųjų pageidautų, kad ženklinant maisto produktus etiketėse būtų nurodyta informacija apie maisto produktų maistingumą (baltymus, riebalus, angliavandenius, energinę vertę). Tačiau net trečdalis (33,1 proc.) respondentų neturi nuomonės šiuo klausimu. Moterys (69,1 proc.) informacijos apie maisto produktų maistingumą pageidavo dažniau nei vyrai (43,5 proc.) ($p < 0,001$) (2 pav.).

Didėjant respondentų igytam išsilavinimui, didėjo informacijos apie maisto produktų maistingumą poreikis (3 pav.).

$$\chi^2 = 153,927, df = 2, p < 0,001$$

2 pav. Respondentų pasiskirstymas (proc.) pagal atsakymus į klausimą „Ar pageidautumėte, kad etiketėse būtų nurodyta informacija apie maisto produkto maistingumą?“ priklausomai nuo lyties

$$\chi^2 = 58,986, df = 6, p < 0,05$$

3 pav. Respondentų pasiskirstymas (proc.) pagal atsakymus į klausimą „Ar pageidautumėte, kad etiketėse būtų nurodyta informacija apie maisto produkto maistingumą?“ priklausomai nuo išsilavinimo

Lietuvos higienos normoje HN 119:2002 „Miesto produktų ženklavimas“ nurodoma, kad maistingumo ženklavimas apima informaciją apie energinę vertę, baltymų, riebalų, angliavandenių, vitaminų ir mineralų kiekius. Tyrimo dalyvių buvo klausama, kurie iš šių maistingumo informacijos rodmenų juos labiausiai domina. Nustatyta, kad respondentai dažniausiai pageidavo informacijos apie energinę vertę ir riebalų kieki.

Respondentų nuomone, siekiant geriau pateikti informaciją apie maistingumą reikėtų vartoti aiškesnius terminus ir padidinti šrifto raides. Šiuos atsakymus pateikė atitinkamai 51,1 proc. ir 35,6 proc. tyrimo dalyvių. Į klausimą „Ar pageidautumėte, kad maistingumo informacija būtų visada nurodoma maisto produkto pakuotės matomiausioje dalyje?“ teigiamai atsakė dauguma (63,2 proc.) respondentų. Teigiamai atsakusių moterų (71,8 proc.) buvo

daugiau nei vyrų (51,4 proc.) ($p < 0,05$). Didėjant respondentų įgytam išsilavinimui, didėjo maistingumo informacijos pateikimo matomiausioje pakuotės dalyje poreikis (4 pav.).

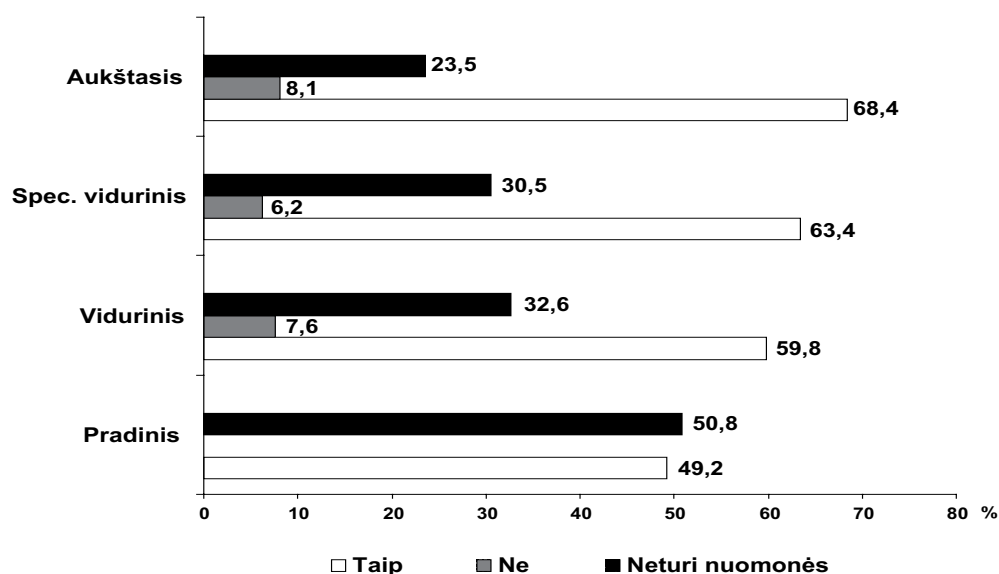
REZULTATŲ APTARIMAS

Ir Europoje, ir visame pasaulyje maisto produktų ženklavimo informacijos įtaka gyventojams ir jų naudojimas tokia informacija yra gana plačiai tyrinėjama. Lygindami 2007 m. atlikto Lietuvos suaugusiųjų gyventojų nuomonės apie maisto produktų ženklinimą ir ženklavimo informacijos naudojimą tyrimo duomenis su analogiškų Europos šalyse atliktų tyrimų duomenimis, matome, kad Lietuvos gyventojų nuomonė apie maisto produktų ženklinimą daugeliu atvejų iš esmės nesiskyrė nuo kitų Europos šalių gyventojų nuomonės.

Nustatyta, kad Lietuvos gyventojai, kaip labiausiai maisto produktų pasirinkimui įtakos turinčią ženklinimo informaciją, nurodė maisto produktų tinkamumo vartoti terminą. Šiaurės šalių gyventojai taip pat tinkamumo vartoti terminą įvardijo kaip svarbiausią jų pasirinkimą veikiančią informaciją, kuri privalo būti nurodyta ženklinant maisto produktus [3], o Jungtinėje Karalystėje, 2005 m. atlikto tyrimo duomenimis, tinkamumo vartoti terminu besidominčių vartotojų nuo 2004 m. sumažėjo nuo 64 iki 49 proc. 2005 m. Jungtinėje Karalystėje vartotojai, rinkdamiesi maisto produktus, dažniausiai domėjosi riebalų ir natrio kiekiais [7]. 2006 m. Kauno medicinos

universiteto atliktos Lietuvos gyventojų gyvenamosios aplinkos apklausos duomenimis, tinkamumo vartoti terminas domino 50,8 proc. vyrų ir 63,5 proc. moterų ir jo buvo dažniausiai ieškoma maisto produktų etiketėse [8]. Kaina taip pat užėmė antrąją vietą etiketėse ieškomos informacijos sąrašė. Mūsų tyrimo duomenimis, panaši dalis vyrų ir moterų domėjosi tinkamumo vartoti terminu ir jis labiausiai iš visos ženklinimo pateiktos informacijos veikė maisto produktų pasirinkimą. Kaina taip pat užėmė antrąją vietą maisto produktų pasirinkimui įtakos turinčios informacijos sąrašė.

Vienas svarbiausių maisto produktų ženklinimo tikslų – pateikti aiškią ir suprantamą informaciją apie maisto produktą, tačiau įvairiose Europos šalyse atliktų tyrimų rezultatai rodo, kad vartotojams sunku suprasti ženklinimo informaciją [3, 4, 9]. Ištyrę vartotojų naudojimąsi ženklinimo informacija amerikiečių mokslininkai konstatavo, kad kai kuriems vartotojams ženklinimo informacija yra naudinga renkantis produktus, tačiau daugelis vartotojų įsitikinę, kad ji yra per daug sudėtinga ir turėtų būti suprantamesnė [10]. Lenkijoje nustatyta, kad ženklinimo informacijos nesupranta net 23 proc. vartotojų [11]. Daugumos mūsų tyrime dalyvavusių Lietuvos suaugusiųjų gyventojų nuomone, ženklinimo informacija yra nesuprantama arba tik iš dalies suprantama. Daugelio Prancūzijos vartotojų nuomone, maisto sudedamųjų dalių nurodymas būtų suprantamesnis vartojant aiškesnius terminus [9].

$$\chi^2 = 32,089, df = 6, p < 0,001$$

4 pav. Respondentų pasiskirstymas (proc.) pagal atsakymus į klausimą „Ar pageidautumėte, kad maistingumo informacija būtų nurodoma matomiausioje pakuotės dalyje?“ priklausomai nuo išsilavinimo

Neaiškių terminų vartojimą, kaip priežastį, trukdančią suprasti ženklinimo informaciją, įvardijo ir trečdalis Lietuvos respondentų.

Siekiant, kad gyventojai skaitytų ženklinimo informaciją, svarbu užtikrinti, jog ji būtų pateikiama įskaitomai. Daugelio Islandijos, Norvegijos, Danijos, Švedijos ir Suomijos gyventojų nuomone, siekiant šio tikslo svarbu nustatyti reikalavimus dėl minimalaus šrifto dydžio [3]. Daugiau kaip pusė respondentų Lietuvoje taip pat mano, kad tokios priemonės įgyvendinimas pagerintų ženklinimo informacijos įskaitomumą.

Teikiant informacijos apie maisto produktų maistingumą vartotojams sudaroma galimybė pasirinkti jų mitybos poreikius atitinkančius maisto produktus ir sveikiau maitintis. Amerikiečių mokslininkai nustatė stiprų ryšį tarp ženklinimo informacijos naudojimo ir suvartojamo riebalų kiekio [12, 13]. Lietuvoje ženklinant maisto produktus nėra privaloma pateikti maistingumo informaciją. Net 79 proc. Šiaurės šalių gyventojų nuomone, turi būti privaloma pateikti informaciją apie maisto produktų maistingumą [3]. Didžioji dauguma Ispanijos, Vokietijos, Lenkijos, Vengrijos ir Danijos gyventojų taip pat pageidavo tokios informacijos [4]. Mūsų atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad tokios informacijos pageidaujančių Lietuvos gyventojų yra mažiau nei kitose Europos šalyse, tačiau moterų, aukštesnį išsilavinimą įgijusių asmenų didesnis susidomėjimas maistingumo informacija atitinka kitų šalių mokslininkų pastebėjimus. Didžioji dauguma Europos vartotojų pageidautų, kad ženklinant maisto produktus būtų pateikta informacijos apie riebalus, cukrų, vitaminus, cholesterolį, angliavandenius, vitaminus, energinę vertę, baltymus, maistines skaidulas, natrių, druską, sočiąsias ir nesočiąsias riebalų rūgštis [4]. Jungtinėje Karalystėje nustatyta, kad vis daugiau gyventojų rinkdamiesi maisto produktus, domisi riebalų, druskos ir cukraus kiekiais. 2005 m. atlikto tyrimo duomenimis, 60 proc. Jungtinės Karalystės gyventojų nurodė, kad riebalų kiekis maisto produktuose užėmė pirmąją vietą tarp labiausiai dominančios ženklinimo informacijos [7]. Ištyrus

vartotojų naudojimąsi ženklinimo informacija Brazilijos prekybos centruose nustatyta, kad vartotojai dažniausiai domisi informacija apie riebalų ir natrio kiekį [14]. Mūsų tyrimo duomenys taip pat patvirtina informacijos teikimo apie riebalų kiekį ir energinę vertę svarbą: daugelio respondentų Lietuvoje nuomone, ženklinant maisto produktus turėtų būti pateikta informacijos apie energinę vertę ir riebalų kiekį.

Pasinaudoti maistingumo ženklinimo informacija sunku, nes jos pateikimas neatitinka vartotojų lūkesčių. Kaip svarbiausias maistingumo ženklinimo pagerinimo priemonės, Europos šalių vartotojai įvardijo paprastesnių terminų vartojimą ir šrifto raidžių padidinimą [3, 4, 9]. Mūsų tyrime dalyvavę Lietuvos gyventojai taip pat labiausiai pritartę tokioms priemonėms.

IŠVADOS

1. Respondentai, kaip labiausiai maisto produktų pasirinkimą veikiančią ženklinimo informaciją, nurodė maisto produktų tinkamumo vartoti terminą.
2. Tik kas ketvirtas respondentas (25,7 proc.) nurodė, kad visada aiškiai perskaito maisto produktų etiketėse pateikiamą informaciją. Pagrindinės priežastys, trukdančios suprasti maisto produktų ženklinime pateikiamą informaciją – neaiškių sutrumpinimų ir sudėtingų terminų vartojimas.
3. Dauguma (75,3 proc.) apklaustųjų pageidauja, kad būtų pagerintas maisto produktų etikečių įskaitomumas. Daugiau kaip pusė jų (56,6 proc.) mano, kad to būtų galima pasiekti nustačius minimalų šrifto dydį.
4. 58,4 proc. respondentų pageidauja, kad ženklinant maisto produktus etiketėse būtų nurodyta informacija apie maisto produktų maistingumą. Daugiau moterys nei vyrai, aukštesnį išsilavinimą nei žemesnį išsilavinimą įgiję respondentai domisi informacija apie maisto produktų maistingumą ir pageidauja, kad ji būtų visada nurodoma ženklinant maisto produktus.

Straipsnis gautas 2009-01-26, priimtas 2009-02-20

Literatūra

1. Europos Komisijos baltoji knyga dėl Europos strategijos su mityba, antsvoriu ir nutukimu susijusioms sveikatos problemoms spręsti; KOM(2007)279, Briuselis.
2. 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su maisto produktų ženklinimu, pateikimu ir reklamavimu, derinimo. OL L 109, 2000; 5 6, p. 29.
3. Nordic Council of Ministers. Food Labelling. Report from a Nordic Seminar, Oslo, Norway, 2006;601. ISBN 92-893-1428-1.
4. Bureau Européen des Unions des Consommateurs. Report on European consumers' perception of foodstuffs labelling. Brussels, 2005.
5. Gill Cowburn, Lynn Stockley Consumer understanding and use of nutrition labelling: a systematic review. Public Health Nutrition. 2005;38(1):21-28.
6. Lietuvos higienos norma HN 119:2002 „Maisto produktų ženklinimas“. Žin., 2003, Nr. 13-530.
7. Food Standards Agency. Consumer attitudes to food standards. Report (Wave 6), 2006; p. 79.

8. Kriaučionienė V, Petkevičienė J, Klumbienė J, Vaisvalavičius V. Ar Lietuvos gyventojai domisi maisto produktų ženklavimo informacija? Lietuvos bendrosios praktikos gydytojas, 2006.
9. Consommation Logement et Cadre de Vie/Ministerie de l'Agriculture et de la Pêche. Convention A02/22 relative à l'étude de la compréhension par les consommateurs de certaines mentions figurant dans l'étiquetage des denrées alimentaires prèemballées et à leur perception de certaines allégations nutritionnelles, fonctionnelles et de santé. CLCV/DGAL, Paris, 2004.
10. Borra S. Consumer perspectives on food labels. American Journal of Clinical Nutrition. 2006;83(5):1235S.
11. Jarosz A, Kozłowska-Wojciechowska M, Uramowska-Zyto B. Expectations regarding nutrition information on food product packages. Rocznik Państw Zakł Hig. 2003;54(2):231-239.
12. Neuhouser ML, Kristal AR, Patterson RE. Use of food nutrition labels is associated with lower fat intake. J Am Diet Assoc. 1999;99:45-53.
13. Kristal AR, Hedderson MM, Patterson RE, Neuhouser M. Predictors of self-initiated, healthful dietary change. J Am Diet Assoc. 2001;101(7):762-6.
14. Monteiro RA, Coutinho JG, Recine E. Usage of food and beverage labels by supermarket shoppers in Brasilia, Brazil. Rev. Panam Salud Publica, 2005;18(3):172-7.

Study on Lithuanian adult people views on foodstuff labelling

Indrė Chmieliauskaitė¹, Roma Bartkevičiūtė^{1,2}, Rimantas Stukas¹, Albertas Barzda², Svetlana Kornysova²

¹ Faculty of Medicine, Vilnius University

² State Environmental Health Centre

Summary

The aim of the study is to investigate Lithuanian adult population views on foodstuff labelling.

Study methodology. From April to June, 2007 National Nutrition Centre (from October 1, 2008 - State Environmental Health Centre) carried out a research on Lithuanian adults' actual nutrition, dietary and lifestyle habits, awareness about foodstuffs labelling, foodstuffs labelling information needs and their links with nutrition. Random sample of 3000 Lithuanian people aged 18-65 representing all counties of Lithuania, in proportion to the number of population in each county was structured by Population Register Service under Ministry of Internal Affairs. Response rate was 80,6 %. An original questionnaire was developed with questions on nutrition information sources and perceptions, use and needs of foodstuffs labelling, including nutritional labelling, information. This article presents data on Lithuanian adult views on foodstuff labelling only.

Results. Respondents indicated that their food choice is mostly influenced by minimum durability date of foodstuff. 75,3 % of respondents wish food label legibility to

be improved. One in four respondents (25,7 %) indicated that they always misread information provided on food labels. The use of unclear abbreviations and difficult terms were the main obstacles of understanding of foodstuffs labelling information identified. More than half (56,6 %) of Lithuanian adult people consider that legibility of food labels would be improved through minimum font size establishment. Women more than men, higher educated people more than lower educated people are interested in nutritional labelling and wish that information to be always presented on foodstuffs labelling.

Keywords: foodstuff labelling, labelling information, adults.

*Correspondence to Indrė Chmieliauskaitė,
Public Health Institute, Faculty of Medicine,
Vilnius University,*

*M. K. Čiurlionio 21, LT-03101 Vilnius, Lithuania.
E-mail: indre.chmieliauskaite@sam.lt*

Received 26 January 2009, accepted 20 February 2009